

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง จิตรกรรมและวรรณกรรมแนวเซอร์เรียลลิสม์ในประเทศไทย พ.ศ. 2507-2527 มุ่งศึกษาว่า ศิลปิน และนักเขียนไทยร่วมสมัย นำแรงบันดาลใจซึ่งได้รับจากเซอร์เรียลลิสม์ (ที่องเดร เบรอตง และกรี-คิลปินในกลุ่ม ร่วมกัน กำหนดแนวคิดและวิธีการไว้) มาใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์เฉพาะตนมากน้อยเพียงไร

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์รวบรวมมาจากการสัมภาษณ์ศิลปิน นักเขียนและผู้รู้ทางศิลปะวรรณกรรม ตลอดจนสิ่งพิมพ์ ภาพ สไลด์ ฯลฯ ผลของการวิเคราะห์ทำให้สรุปได้ว่า แรงบันดาลใจที่ศิลปินได้รับส่วนใหญ่เป็นทางด้านเทคนิค กลวิธีหรือรูปแบบวิธีการนำเสนอ ซึ่งเห็นได้ด้วยตา มากกว่าแนวคิด แต่จุดยืนและปรัชญาของลัทธินี้เป็นสิ่งที่ศิลปินกับนักเขียนไทยมีข้อจำกัดในการรับสารจากหนังสือภาษาต่างประเทศทั้งฝรั่งเศสและอังกฤษ นอกจากนั้นความเคลื่อนไหวแนวนี้ยังเริ่มขึ้นช้า เพราะเหตุที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งกำเนิดของขบวนการเซอร์เรียลลิสม์ต้นตำรับมาก จนไม่มีโอกาสที่จะได้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันโดยตรง

การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเซอร์เรียลลิสม์ในวงการศิลปะและวรรณกรรมไทยโดยมากมีส่วนคลาดเคลื่อน ทั้งไม่ได้ระบุแหล่งที่มาอย่างชัดเจนไว้ด้วย ส่งผลให้เกิดการหลงตีความโยงประเด็นความมหัศจรรย์ของปาฏิหาริย์ตามตำนานทางพุทธศาสนา และตัวละครในวรรณคดีไทย เข้าไปพันกับการปะติดปะต่อเสรีและแนวคิดปฏิเสธเหตุผลของเซอร์เรียลลิสม์ ผลต่อเนื่องจากการตีความดังกล่าวก็คือศิลปินไทยหันกลับไปค้นคว้ารูปแบบจิตรกรรมไทยโบราณมาปรับปรุง ประยุกต์ ด้วยเทคนิคกลวิธีที่ยืมจากเซอร์เรียลลิสม์มาใช้ เพื่อสร้างเอกลักษณ์ใหม่ และเพื่อสื่อสารกับคนร่วมสมัย ทั้งไทยและเทศได้สะดวกขึ้น

เท่าที่ปรากฏในช่วงที่ศึกษา ศิลปินและนักเขียนไทยบางคนได้ยืมเทคนิคและวิธีการสร้างภาพแบบเซอร์เรียลลิสม์มาใช้เสียดสีวิจารณ์สภาพการณ์และบุคคลในสังคมอยู่บ้าง แต่สิ่งที่ถูกโจมตีนั้นเป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับอยู่แล้ว ไม่มีใครก้าวไปถึงขั้นขบถต่อค่านิยมของสังคมและศาสนาประจำชาติอย่างที่พวกเซอร์เรียลลิสม์ทำ อย่างมากที่สุดก็มีแต่โจมตีกระพี้หรืออคติทางศาสนาบ้างเท่านั้น นอกจากนี้จุดยืนของศิลปินและนักเขียนไทยในการให้คุณค่าแก่ความฝัน นัยทางเพศและผู้หญิงก็ต่างจากพวกเซอร์เรียลลิสม์เป็นอันมาก เนื่องจากบริบทวัฒนธรรมไทยมีภูมิหลังที่แตกต่างจากตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด

ข้อสังเกตที่น่าสนใจก็คือ ศิลปินไทยรับแรงบันดาลใจเชิงเทคนิคกลวิธี และรูปแบบการนำเสนอจากจิตรกรรมของชัลวาดอร์ ดาลี มากที่สุด แต่ภาพที่ให้แรงบันดาลใจแก่ศิลปินไทยที่เด่นชัดที่สุดในกลุ่มที่นำมาศึกษา คือ *พระไครสต์ของเซนต์จอห์นออฟเดอะครอสส์* (ค.ศ.1951) นั้นเป็นภาพที่ดาลีวาดขึ้นหลังจาก “ถูกขับ” ออกจากกลุ่มแล้ว และแสดงจุดยืนที่ตรงข้ามกับอุดมการณ์ของเซอร์เรียลลิสม์โดยสิ้นเชิง

กล่าวโดยสรุป เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าแรงกระตุ้นหรือความบันดาลใจจากเซอร์เรียลลิสม์ไม่มีผลกระทบต่อการสร้างสรรค์ของศิลปินและนักเขียนไทยในช่วงเวลาที่ศึกษา หรือแม้แต่หลังจากนั้น แต่อย่างไรก็ตามก็เห็นได้ว่าศิลปินไทยร่วมสมัยและนักเขียนไทย “แนวก้าวหน้า” ได้พยายามใช้วิจารณ์ญาณในการเลือกรับ ปรับ เปลี่ยน และประยุกต์แรงบันดาลใจดังกล่าวให้เข้ากับเอกลักษณ์ไทยอย่างแนบเนียน

RÉSUMÉ

Cette recherche sur **La Tendance surréaliste dans la peinture et la littérature thaï de 1964 à 1984** a pour objectif d'étudier comment et dans quelle mesure le Surréalisme - qu' André Breton et son groupe ont lancé - a inspiré les artistes et écrivains thaï contemporains.

Les informations ont été recueillies par le biais d'interviews avec des artistes et des écrivains thaï contemporains, des spécialistes en art et en littérature, ainsi que par le biais d'ouvrages spécialisés et de l'étude des oeuvres originales ou de leurs reproductions. Leur analyse montre que certaines techniques, méthodologies et formes d'expression des peintres surréalistes ont été appréciées par un groupe d'artistes éminents et d'écrivains "d'avant-garde" thaï. Pourtant l'essentiel de l'idéologie et de la philosophie du Surréalisme semble avoir été négligé, sans doute par manque de publications sérieuses en thaï sur ce sujet et parce que les ouvrages écrits en français ou en anglais sont parfois difficilement accessibles aux artistes et étudiants en art. De plus, située loin de la France, la Thaïlande n'a pas eu de contact direct avec le mouvement créateur, et n'a donc perçu le Surréalisme que tardivement à travers les cours d'histoire de l'art et les quelques livres et revues importés.

Des informations - souvent citées avec peu de précision par quelques professeurs d'art - ont amené à de fausses interprétations de l'essence du Surréalisme et à des généralisations erronées. Notamment, certains rapprochent les créations surréalistes (à cause de l'irrationalité et de la juxtaposition d'éléments incongrus et dissonants) des représentations thaï traditionnelles de faits miraculeux extraits des mythes religieux ou de personnages de la littérature classique. Ainsi, plusieurs artistes thaï contemporains se sont crus obligés de revoir leur héritage culturel, surtout en ce qui concerne les peintures murales anciennes. Ils ont intégré certaines techniques surréalistes afin de créer une identité nouvelle et de mieux communiquer avec un public contemporain local et international.

En Thaïlande, certaines techniques surréalistes ont parfois été utilisées pour attaquer des idées ou des personnes "hors normes" mais nul ne s'en est servi comme les Surréalistes en France qui se révoltaient contre la religion et les valeurs sociales représentant alors la norme. Certaines techniques et certains éléments essentiels du mouvement surréaliste - en particulier les formes d'expression automatiques ou subconscientes, l'iconoclasme, les images et symboles érotiques ainsi que l'onirisme dans le contexte freudien - ne sont pas présents dans les créations thaï. Ceci est, sans doute, dû à des différences culturelles et sociales entre les deux groupes.

Apparemment, Salvador Dali a été le plus admiré par les artistes thaï. Ses techniques supérieures et ses images frappantes ont été assez souvent empruntées ou adaptées. Il est intéressant de constater que la peinture de Dali qui les a inspirés le plus, **Christ de Saint-Jean-de-la-Croix** (1951), est une oeuvre idéologiquement anti-surréaliste créée après l'expulsion de Dali du groupe.

En conclusion, on doit admettre que le Surréalisme a certainement eu un impact sur les créations artistiques en Thaïlande pendant les deux décades étudiées dans cette recherche. Certains artistes et écrivains thaï ont visiblement adopté et adapté ces motivations tout en développant leurs propres identités.

ABSTRACT

This research on **Surrealistic Trends in Thai Painting and Literature during 1964-1984** aims to establish to what extent and in what ways contemporary artists and writers in Thailand have been inspired by Surrealism as defined by André Breton and his group.

Analysis of the data - collected through interviews with contemporary Thai artists and writers, specialists in art and literary circles, previous published works and visual evidence - shows that some Surrealist techniques, methodology and forms of expression have been readily welcomed by a group of prominent Thai artists and "progressive" writers. Actual Surrealist ideology and philosophy, however, seems to have been largely overlooked, perhaps, because of a lack of thorough and accurate publications on Surrealism in Thai, and because the books written in French or English are sometimes difficult for Thai artists and art students to access. Moreover, situated so far from France, Thailand had no direct contact with the original movement and therefore perceived Surrealism later, from art history courses and imported books and magazines.

Relevant data and sources are often not accurately referenced by Thai art teachers, leading to misinterpretations of the essence of Surrealism and hence false generalizations that Surrealist creations (with the irrationality and the juxtaposition of incongruous and dissonant elements) relate to miraculous happenings and characters in religious myths and classical Thai literature. Consequently many Thai contemporary artists have been inspired to reinvestigate their cultural heritage, in particular, old Thai mural paintings. They have integrated some Surrealistic techniques into their works, in order to create a new identity and to better communicate with contemporary public, both local and international.

In Thailand, some Surrealistic techniques have been employed to make attacks on ideas or persons differing from accepted norms but no one has gone as far as the Surrealists in France, who revolted against religion and social values. Certain techniques and elements fundamental to the Surrealist movement, in particular the automatic or subconscious forms of expression, the iconoclasm, the erotic imagery and oneirism in the Freudian context, are missing in Thai treatments. Perhaps this is due to social and cultural differences between the two groups of artists.

Apparently, Salvador Dali is a favorite among many prominent Thai artists. The artist's superior techniques and striking images are praised, and in many cases, readily borrowed or adapted. It is interesting that of all Dali's paintings, the one that has given the most profound inspiration to Thai artists, *Christ of Saint John of the Cross* (1951), was accomplished after Dali had been "excommunicated" from the Surrealist institution and was actually anti-Surrealist in ideology.

In conclusion, we must acknowledge that Surrealism has certainly had an impact on Thai creativity during the two decades studied in this research. Many Thai artists and writers have clearly adopted and adapted these influences while developing their own identities.